

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 12 ноември 2019 г.
(OR. en)

13521/19

EDUC 431
SOC 709
EMPL 539

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	13282/19
Относно:	Заклучения на Съвета относно ключовата роля на политиките за учене през целия живот за овластяване на обществата с цел осъществяване на технологичния и екологичен преход в подкрепа на приобщаващия и устойчив растеж

Приложено се изпращат на делегациите заключенията относно ключовата роля на политиките за учене през целия живот за овластяване на обществата с цел осъществяване на технологичния и екологичен преход в подкрепа на приобщаващия и устойчив растеж, приети от Съвета на 3724-тото му заседание на 8 ноември 2019 г. Заключенията на Съвета ще бъдат изпратени за публикуване в Официален вестник.

**Заклучения на Съвета относно
ключовата роля на политиките за учене през целия живот за овластяване на
обществата с цел осъществяване на технологичния и екологичен преход в
подкрепа на приобщаващия и устойчив растеж**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ПРИПОМНЯ политическия контекст, представен в приложението към настоящите
заклучения,

ПРИЗНАВА,

1. че първият принцип на Европейския стълб на социалните права¹ провъзгласява правото на всеки на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот с цел да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото и успешно да осъществява преходи на пазара на труда;
2. че ученето през целия живот обхваща целия период от образованието и грижите в ранна детска възраст до ученето след пенсиониране, включително целия спектър на формалното, неформалното и информалното учене, които имат за цел подобряване на знанията, уменията и компетентностите от лична, гражданска, социална и/или свързана с трудовата дейност перспектива. Ученето през целия живот разглежда всеки като субект на обучението, дава възможност на всички да придобият необходимите знания, за да участват като активни граждани в обществото на знанието, както и на пазара на труда, като създава условия за свободното движение на европейските граждани;
3. че настоящите обществени и икономически предизвикателства изискват подходи, които ангажират, мотивират и дават възможност на учещите, обществото и работодателите за по-проактивни и стратегически действия за превръщане на ученето през целия живот в реалност за всички, както и значението на системната и последователна координация между съответните сектори на политиката с цел успешно прилагане на политиките за учене през целия живот и решаващата роля на социалните партньори за разработването, прилагането и успеха на тези политики;

¹ 13129/17.

4. че е важно да бъдат стимулирани равните възможности за участие и достъпът до учене през целия живот на всеки член на обществото независимо от неговия произход, като се признават и надграждат предходните му знания, умения и компетентности и по този начин се подобряват възможностите за постоянни, многократни и безпрепятствени преходи между различните степени и форми на образование и обучение;
5. ключовата роля, която играят политиките за учене през целия живот за европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението и програмата „Еразъм+“, и тяхното значение за националните политики в областта на образование и обучението, заетостта и социалните политики, както и за демократичната ангажираност;
6. ролята на ученето през целия живот за овластяването на хората, обществата и света на труда с цел осъществяване на технологичния и екологичен преход, като същевременно се допринася за социалното приобщаване;

ИЗТЪКВА

7. ангажираността на Съюза и държавите членки с Програмата на ООН до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие;
8. новата стратегическа програма за 2019 – 2024 г.², която определя развитието на силна и жизнеспособна икономическа основа и изграждането на неутрална по отношение на климата, зелена, справедлива и социална Европа като стратегически приоритети, и поставя акцент върху политиките за цифрова трансформация, които изпълняват нашите обществени ценности и насърчават приобщаването; и признава необходимостта от увеличаване на инвестициите в уменията и образованието на хората, като същевременно се осигури основата за дългосрочен устойчив и приобщаващ растеж; необходимостта от прилагане на Европейския стълб на социалните права на равнището на ЕС и на държавите членки при надлежно зачитане на съответните области на компетентност и принципа на субсидиарност, като се отчита, че е необходимо да се обърне особено внимание на социалните въпроси, рисковете и изключването, произтичащи от неравенствата и различията в образователната сфера;
9. новата концепция за „икономика на благосъстоянието“, която има за цел да постави хората и тяхното благосъстояние в центъра на разработването на политиките и процесите на вземане на решения;

² EUCO 9/19.

КАТО ПРИПОМНЯ, че:

10. в заключенията си „Към визия за европейско образователно пространство“ Съветът заяви, че европейското образователно пространство следва да бъде подплатено с непрекъснатия процес на учене през целия живот – от образованието и грижите в ранна детска възраст през училището и професионалното образование и обучение до висшето образование и образованието за възрастни, включително неформалното и информалното учене;

СЧИТА, че

11. протичащата в момента технологична и цифрова трансформация на нашите общества променя облика на икономиката, света на труда и гражданската ангажираност и по този начин би могла да окаже значително въздействие върху социалното сближаване и равенството;
12. в рамките на разработването на европейските политики, свързани с цифровата трансформация, политиките за образование и обучение играят решаваща роля за гарантиране на благосъстоянието и устойчивия растеж в Европа. Инвестирането в нови знания, умения и компетентности е от ключово значение за повишаване на конкурентоспособността и производителността на Европа;
13. развитието на технологиите, и по-специално на изкуствения интелект (ИИ) има значителен потенциал за създаване на нови видове икономически и граждански дейности, умения, работни места и услуги. Трябва да се разработят ефективни политики, инструменти и мерки в областта на образованието и обучението, за да се гарантира, че всеки разполага с подходящи знания, умения и компетентности, за да участва пълноценно в трансформиращото се общество, като едновременно с това се повишава осведомеността за етичните проблеми и рисковете, породени от потенциални злоупотреби с технологиите;
14. технологичната трансформация води до увеличаване на търсенето на умения и компетентности на високо равнище, на умения за приспособимост и за планиране на кариерата, докато търсенето на ниски нива на умения, приложими при рутинни и повтарящи се професионални дейности, намалява. Последиците от тези явления се различават според времето, мястото и мащабите, в които се проявяват, тъй като някои сектори и области са засегнати в по-голяма степен от други. Предоставянето на подходящи възможности за учене и ориентиране през целия живот може да спомогне за намаляване на различията между висококвалифицираните и нискоквалифицираните работници на пазара на труда;

15. в Европа преквалификацията и повишаването на квалификацията на възрастното население представлява огромно предизвикателство. Поради това инвестирането в основни умения и ключови компетентности е по-важно от всякога. Висококачественото и приобщаващо образование (формално, неформално, информално учене, както и учене в процеса на работа) и широкообхватният подход към развиването на компетентности водят до повишаване на нивото на придобиване на основни умения и съдействат за преминаването към по-напреднали умения и компетентности;
16. неравенствата по отношение на достъпа и предлагането на учене за възрастни се запазват като предизвикателство, тъй като участието на възрастните в учебни дейности е все още слабо и особено на нискоквалифицираните сред тях трябва да се оказва по-интензивна подкрепа за включване в такива дейности³. Следва да се положат по-големи усилия за привличане на хората в неравностойно социално положение за участие в учене през целия живот и да им се даде възможност да навлязат, да се завърнат или да останат на пазара на труда, както и да се подкрепя професионалното им развитие;
17. протичащите демографски промени откриват възможности, но поставят и предизвикателства както на индивидуално, така и на обществено равнище; ниската раждаемост и по-високата средна продължителност на живота водят до застаряваща структура на населението в много държави членки⁴;
18. по-високото признание за потенциала на възрастните хора и предоставянето на повече перспективи за тях, както и на възможности за участие в обществото, дори и в по-късните етапи от живота, допринасят за изграждането на единни общества. Ученето през целия живот е основен фактор за остаряването в добро здраве и активното участие на възрастните хора в социалния и икономическия живот;
19. високото качество, приобщаващият характер и достъпността на образованието и грижите в ранна детска възраст и на основното образование, както и неформалната учебна дейност, представляват основни политики в отговор на демографските промени, които гарантират, че децата и младите хора разполагат със знанията, уменията и компетентностите, необходими за тяхното бъдеще, спомагат за преодоляване на риска от преждевременно напускане на училище, от бедност и социално изключване и създават условия за пълноценен живот;

³ Обзор на образованието и обучението за 2018 г.

⁴ Евростат, 2019 г.: „Структура на населението и застаряване“.

20. спешно е необходимо да се стимулира по-активно равенството между половете и да се насърчава равният достъп до образование и обучение, особено в секторите и професиите, в които доминира единият от половете. В Европа жените са по-слабо представени в секторите на науките, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ), особено в отрасъла на цифровите технологии, като участието им в тези сектори продължава да намалява. Предоставянето на повече възможности за жените в секторите на НТИМ и особено в сектора на цифровите технологии е от значение за развитието на европейските общества и икономики⁵. Образованието и обучението могат да спомогнат за преодоляване на неравнопоставеността между половете в отрасъла на цифровите технологии;

ПОДЧЕРТАВА

21. необходимостта да се даде силен тласък на политиките и възможностите за учене през целия живот, за да се посрещнат по-успешно предизвикателствата на променящото се общество;
22. че непрекъснатите усилия за изпълнение на Препоръката на Съвета относно повишаване на уменията са важна стъпка към ефективни политики за учене през целия живот. Въпреки това ще са необходими повече усилия и по-широк набор от политики и инструменти, за да бъдат тези възможности допълнително разгърнати и да стигнат до всеки;
23. ангажимента за амбициозно по-нататъшно развитие на европейското пространство за образование, за да се превърне Европа във водещо общество на ученето в света, като същевременно се изгражда култура, която насърчава, овластява и мотивира хората и обществата да учат и иновират непрестанно, в рамките на всички степени и форми на образование и обучение и на всеки етап от живота;

⁵ Европейска комисия 2018 г.: проучване относно жените в ерата на цифровите технологии.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

24. да разработят стратегически подходи за стимулиране на политиките за учене през целия живот, както и да признаят потенциала на ученето през целия живот в подкрепа на приобщаващия и устойчив растеж и в отговор на технологичния и екологичен преход, включително чрез:
- а) разработване на широкообхватни системи за образование и обучение, осигуряващи непрекъснати и безпрепятствени учебни пътеки и възможности за преход за всеки учещ;
 - б) укрепване на равнопоставеността в образованието чрез разработване на политики, които имат за цел да насърчат достъпа до добре установени пътища на развитие за всички и да избягват наличието на безперспективни учебни траектории в системите за образование и обучение;
 - в) повишаване на реактивността на системите за образование и обучение с цел приспособяване към потребностите на учещите и бързите промени на пазара на труда и в обществото, като се обръща особено внимание на областите, които са най-силно засегнати от технологичните промени и са най-тясно свързани с изменението на климата, както и на неотложната необходимост от намаляване на екологичния ни отпечатък и насърчаването на образованието за устойчиво развитие като двигател за иновации, устойчивост и преобразуващи действия, и същевременно се вземат предвид разнообразните и еволюиращи потребности от знания, умения и компетентности;
 - г) подкрепа за улесняване на прехода между различните степени и области на образованието и обучението чрез насърчаване на алтернативни учебни пътеки, предоставяне на насоки, поощряване на многообразието в предлагането на обучения и на гъвкава учебна среда, както и подкрепа за нови методи на учене и преподаване в рамките на всички степени и форми на образование и обучение, валидиране на уменията и компетентностите, независимо къде и как са придобити, когато това е възможно;
 - д) проучване на възможностите за създаване на гъвкави, персонализирани и ориентирани към отделния учещ учебни пътеки, както и за целево предлагане на обучение за уязвимите групи на базата например на модулни и основани на резултатите подходи, които улесняват адаптирането на ученето към индивидуалните и професионалните потребности;

- е) изтъкване на значението на постоянното повишаване на компетентностите на учителите, специалистите по подготовка на учители, училищните директори, обучителите, консултантите в областта на професионалното ориентиране, младежките работници и кариерните консултанти, така че да могат да формират умения и компетентности за целите на продължаващото обучение, които са достъпни за всички;
- ж) насърчаване на обмена и наличието на данни, които са от значение за предоставянето на възможности на учещите да управляват и използват данни, свързани със собственото им учене, както и да правят информиран избор и да вземат решения във връзка с него през целия си живот, в пълно съответствие с Общия регламент относно защитата на данните;
- з) проучване на потенциала на ИИ да допринася за висококачественото и персонализирано образование и обучение и формирането на знания, умения и компетентности. В това отношение следва да се обърне особено внимание на приобщаването и справедливостта, като се насърчава надеждното използване на ИИ в образованието и обучението с цел установяване на предизвикателствата в образованието и стимулиране на процесите на учене;
- и) продължаване на усилията за изпълнение на Препоръката на Съвета относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, ПРИ НАДЛЕЖНО ОТЧИТАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДАРНОСТ И В ТЯСНО СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ:

- 25. да даде значителен тласък на активните, ефективни и ориентирани към бъдещето стратегии и политики за учене през целия живот с цел засилване на участието в ученето през целия живот в рамките на всички степени и форми на образование и обучение;
- 26. да осъвремени ефективността, мащаба и целевите групи на прилаганите политики за учене през целия живот, за да се отговори по-добре на потребностите от учене, произтичащи от промените в обществото и света на труда, включително чрез по-нататъшно развитие на европейското пространство за образование, като ученето през целия живот бъде отразено в бъдещата стратегическа рамка за сътрудничество в областта на образованието и обучението и се използват възможностите, предоставени „Еразъм+“, Европейския социален фонд и други инструменти на Съюза в тази област;

27. да подкрепя инициативи, които стимулират инвестициите в ученето през целия живот, включително сътрудничеството между публичния и частния сектор;
28. да включи ефективното и приобщаващо използване на ИИ сред подлежащите на по-нататъшно развитие области в плана за действие в областта на цифровото образование и европейското пространство за образование;
29. да подобри координацията на настоящите и бъдещите усилия за повишаване на оперативната съвместимост на данните, например чрез осигуряване на достъп до личните образователни данни, подобряване на обмена на образователни данни между учещите, учебните институции и работодателите, като същевременно се избягва дублирането на усилия на равнището на Съюза, с цел да се използва потенциалът на цифровата трансформация, в съответствие с Общия регламент относно защитата на данните;
30. да подкрепя националните политики, насочени към увеличаване на адаптивността на системите за образование и обучение към бързо променящите се потребности на пазара на труда и на обществото, като улеснява и увеличава разпространението и използването на данни от анализи, изследвания и прогнози, включително проследяването на дипломираните лица, както и на аналитичните данни за уменията, с цел да се окаже дългосрочно въздействие върху политиката;
31. да насърчава осъществяването на значителен напредък в по-нататъшното развитие на ученето през целия живот чрез проучване на по-добри възможности за сътрудничество между степените и областите на образование и обучение, както и на съответните органи (например социални, здравни, миграционни) и чрез насърчаване на разнообразни и гъвкави възможности за учене с цел повишаване на квалификацията и преквалификация на възрастните, в сътрудничество със социалните партньори, гражданското общество, публичните служби по заетостта и други заинтересовани страни;
32. да поощрява по-нататъшното взаимодействие между образованието, обучението, научните изследвания и иновациите като стимул за развитието на европейското пространство за образование, по-специално чрез обединенията на европейски университети, които играят важна роля за насърчаване на ученето през целия живот;
33. да обмисли, при оценката и актуализирането на европейските политики за валидиране на неформалното и информалното учене, по-широка концепция за валидиране на знанията, уменията и компетентностите с цел да се даде възможност за валидиране на уменията и компетентностите, независимо от начина и мястото на придобиването им, за да се създадат условия за безпрепятствени преходи и да се засили мотивацията за формиране на индивидуални учебни пътеки, като не се засяга компетентността на държавите членки в тази област.

ПОЛИТИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

1. Резолюция на Съвета от 27 юни 2002 г. относно ученето през целия живот⁶
2. Резолюция на Съвета и на представителите на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно укрепването на политиките, системите и практиките в областта на професионалното ориентиране през целия живот в Европа⁷
3. Резолюция на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета – „По-успешно включване на професионалното ориентиране в стратегиите за учене през целия живот“⁸
4. Резолюция на Съвета относно обновената европейска програма за учене за възрастни⁹
5. Препоръка на Съвета от 20 декември 2012 г. относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене¹⁰
6. Съвместен доклад за 2015 г. на Съвета и на Комисията относно прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“) – Нови приоритети на европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението¹¹
7. Съобщение на Комисията „Нова европейска програма за умения: Съвместни усилия за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и конкурентоспособността“¹²
8. Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните)¹³
9. Съобщение на Комисията „Европейска рамка за оперативна съвместимост – стратегия за прилагане“¹⁴
10. Съобщение на Комисията „Укрепване на европейската идентичност чрез образование и култура“¹⁵

⁶ ОВ С 163, 9.7. 2002 г., стр. 1.

⁷ 9286/04.

⁸ ОВ С 319, 13.12.2008 г., стр. 4.

⁹ ОВ С 372, 20.12.2011 г., стр. 1.

¹⁰ ОВ С 398, 22.12.2012 г., стр. 1.

¹¹ ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 25.

¹² COM(2016) 381.

¹³ ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1.

¹⁴ COM(2017) 134.

¹⁵ COM(2017) 673.

11. Препоръка на Съвета от 22 май 2017 г. относно Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот и за отмяна на препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот¹⁶
12. Препоръка на Съвета от 20 ноември 2017 г. относно проследяването на дипломираните лица¹⁷
13. Документ за размисъл на Комисията относно извличането на ползи от глобализацията¹⁸
14. Декларация на министрите от Лисабон, 2017 г., по повод Четвъртата министерска конференция на ИКЕ на ООН по въпросите на застаряването „Устойчиво общество за всички възрасти: реализиране на потенциала от удължаването на живота“
15. Съобщение на Комисията „Изграждане на по-силна Европа: ролята на политиките за младежта, образованието и културата“¹⁹
16. Съобщение на Комисията относно плана за действие в областта на цифровото образование²⁰
17. Решение на Европейския парламент и на Съвета от 18 април 2018 г. относно обща рамка за предоставяне на по-добри услуги в областта на уменията и квалификациите („Европас“) ²¹
18. Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот²²
19. Препоръка на Съвета от 19 декември 2016 г. относно повишаване на уменията: нови възможности за възрастните²³; и заключенията на Съвета от 22 май 2019 г. относно изпълнението на препоръката²⁴
20. Заключения на Съвета „Към визия за европейско образователно пространство“²⁵
21. Съобщение на Комисията „Изкуствен интелект за Европа“²⁶
22. Регламент (ЕС) 2018/1807 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. относно рамка за свободното движение на нелични данни в Европейския съюз²⁷

¹⁶ ОВ С 189, 15.6.2017 г., стр. 15.

¹⁷ ОВ С 423, 9.12.2017 г., стр. 1.

¹⁸ COM(2017) 240.

¹⁹ COM (2018) 268.

²⁰ COM(2018) 22.

²¹ ОВ L 112, 2.5.2018 г., стр. 42.

²² ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр.1.

²³ ОВ С 484, 24.12.2016 г., стр. 1.

²⁴ ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр. 23.

²⁵ ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 7.

²⁶ COM(2018) 237.

²⁷ ОВ L 303, 28.11.2018 г., стр. 59.

23. Заключение на Съвета от 9 април 2019 г. „Към все по-устойчив Съюз до 2030 г.“²⁸
 24. Заключение на Съвета „Бъдещето на високо цифровизирана Европа след 2020 г.: стимулиране на цифровата и икономическата конкурентоспособност в Съюза и на сближаването в цифровата област“²⁹
 25. Резолюция на Съвета относно стратегията на ЕС за младежта за периода 2019 – 2027 г.³⁰
 26. Заключение на Съвета относно икономиката на благосъстоянието³¹
-

²⁸ 8286/19.

²⁹ 8807/19.

³⁰ ОВ С 189, 5.6.2019 г., стр.1.

³¹ 13432/19.